education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

MODEL 2008

MEMORANDUM

Hierdie memorandum bestaan uit 21 bladsye.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1

1.1	**Verduidelik kortliks:** **Wat jy onder die term 'interne beheer' verstaan.** *Die prosedures and verdeling van pligte in plek in 'n rekeningkundige departement om te verseker dat alle bates beveilig is.* ✓✓ **Waarom is dit belangrik om interne beheer in 'n besigheid toe te pas.** *Om winsdoeleindes van die eienaars te behaal en om hulle belegging te beskerm* ✓✓✓ **Waarom rekonsiliasiestate belangrik is vir interne beheer.** *Vergelykings met dokumente van ander ondernemings en ander aspekte van die boeke is gedoen. As daar verduidelikings van verskille bestaan, sal foute, weglatings end bedrog geminimiseer word.* ✓✓	(7)
1.2	**Volgens die bankstaat, het hierdie besigheid 'n gunstige banksaldo of 'n oortrokke bankrekening? Voorsien jou rede.** *Gunstig* ✓ *– in die bank se boeke is dit 'n kredietsaldo (d.i. die bank skuld geld aan die besigheid)* ✓	(2)
1.3	**Bereken die banksaldo in die grootboek van Soweto Stationers op 29 Februarie 2008.** *R5 500* ✓✓ **Is die saldo gunstig of ongunstig?** Ongunstig ✓	(3)

1.5	**Lys die vier stappe wat jy sal volg wanneer 'n bankversoeningstaat voorberei word.** *Merk af items wat in die kontantjoernale & bankstaat verskyn* *Korrigeer foute in die kontantjoernale* *Items wat nie in die bankstaat verskyn nie moet in die rekonsiliasie genoteer word* *Saldeer die bankrekening in die grootboek na die oorboeking van die joernale* *Vergelyk saldo in die grootboekrekening met die van die bankstaat – uitstaande items is die verskil* ✓✓ ✓✓	(4)
1.6	**Wanneer die finansiële state van Soweto Stationers aan die einde van Februarie 2008 opgestel word, watter bedrag sal jy onder kontant & kontantekwivalente op die bankstaat openbaar?** *R4 500 d.i. R10 000 beter as antwoord van 1.3* ✓✓	(2)
1.6	**Bereken die korrekte bedrag wat deur Soweto Stationers aan Ace Groothandelaars verskuldig is.** ✓ ✓ ✓ ☑ *R5 000 + 18 400 – 13 200 = R10 200*	(4)
1.7	**Verduidelik kortliks watter stappe gedoen moet word oor die verskil van R1 900 in Voorbeeld C.** *Die rekenmeester moet vir verskille tusses die algemenegrootboek en die krediteuregrootboek soek en hulle regstel. Die twee boeke moet ooreenstem.* ✓ ✓ ✓	(3)

TOTAAL
25

VRAAG 2

2.1	**Verduidelik die verskil tussen die perioedieke en die deurlopende voorraadstelsels. Verduidelik ook die voordeel van elke stelsel.** *Geldige verskilspunt genoem* • Vir perioedieke voorraadstelsel word die waarde van die voorraad periodies vasgestel deur middel van 'n fisiese voorraadopname. ✓ • Deurlopende voorraadstelsel word die rekords van die handelsvoorraad deurgaan opgedateer. ✓ *Geldige voordeelspunt genoem* • Periodieke – hierdie is 'n eenvoudige en goedkoper manier om te gebruik omdat die koste van verkope nie aanhoudend bereken word ✓ • Deurlopende – DIt is makliker om verlieste te ontdek en reg te stel omdat die saldo van die handelsvoorraadrekening altyd gelyk aan die waarde van die fisiese voorraadopname rekords moet wees. ✓	(4)

2.2	**Bereken die totale aantal mikrogolfoonde wat gedurende die jaar verkoop is**. Mikrogolfoonde verkoop = 252 000 ✓/1 400 ✓ = 180 ✓	(3)

2.3	**Bereken die totale aantal mikrogolfoonde voorhande op 29 Februarie 2008.** Mikrogolfoonde beskikbaar op 29 Februarie 2008 250 ✓ – 180 ✓ = 70 ☑	(3)

2.4 Die besigheid gebruik die EIEU waarderingsmetode.

2.4.1 Bereken die eindvoorraad deur gebruik te maak van die EIEU metode.

70 ✓ eenhede teen R750 ✓ = R52 500 ✓

(3)

2.4.2 Bereken die bruto wins vir die jaar geëindig 29 Februarie 2008 deur gebruik te maak van die EIEU voorraad waardasiemetode. Jy kan die Handelsrekening optrek om hierdie syfer te bereken.

Handelsrekening (EIEU)

Beginvoorraad	✓ 38 000	Verkope	✓ 252 000
Aankope	✓ 170 000	Eindvoorraad	@☑ 52 500
Bruto wins	☑ 96 500		
	304 500		304 500

OF

252 000 ✓ + 52 500 @☑– 38 000 ✓ – 170 000 ✓ = R96 500 ☑

@ ondersoek bewerkings – indien een aspek korrek

(5)

2.5 Die einaar, BA Crooke, wil die voorraad waarderingsmetode verande na die geweegde gemiddelde metode.

2.5.1 **Bereken die waarde van die eindvoorraad deur gebruik te maak van die geweegde gemiddeldemetode op 29 Februarie 2008.**

$$\frac{\text{Totaal waarde van voorraad beskikbaar}}{\text{Totaal items beskikbaar}} \times 70$$

$$\frac{38\,000\ ✓ + 170\,000\ ✓}{250\ ✓} \times 70\ ✓$$

=R58 240 ✓

(5)

2.5.2 **Bereken die bruto wins vir die jaar geëindig 29 Februarie 2008 deur gebruik te maak van die geweegde gemiddeldemetode.**

Handelsrekening (GGM)

Beginvoorraad	38 000	Verkope	252 000
Aankope	170 000	Eindvoorraad	☑ 58 240
Bruto wins	✓✓ 102 240		
	310 240		310 240

OF: 96 500 + (58 240 – 52 500) = 96 500 + 5 740 = R102 240 ☑✓✓

(3)

2.6 **Volgens jou mening, sal dit eties van Mnr. Crooke wees om die voorraad waardasiemetode te verander? Gee EEN rede vir jou antwoord.**

Ja of Nee ✓

Enige een geldige punt genoem ✓✓✓

- Kan nie die voorraadstelsel verander om die bruto wins te vermeerder nie sodat ‘n lening by die bank verkry kan word.
- Moet korrek in die notas tot die finansiële state geopenbaar word sodat die lesers hul eie besluite kan neem.

(4)

TOTAAL
30

VRAAG 3

MAHALA BAGS
PRODUKSIEKOSTESTAAT
VIR DIE JAAR GEëINDIG 29 FEBRUARIE 2008

	Nota	
DIREKTE KOSTE		☑ 824 500
Direkte materiaalkoste	1	☑ 490 000
Direkte arbeidskoste	2	☑ 334 500
FABRIEKSBOKOSTE	3	☑ 237 220
Totaal vervaardigingskoste		☑1 061 720
Plus: Goedere-in-bewerking aan begin van jaar		✓ 15 280
		1 077 000
Min: Goedere-in-bewerking aan einde van jaar		✓(37 000)
koste van produksie van voltooide goedere (20 000 sakke)		✓☑ **1 040 000**

9

NOTA 1. DIREKTE MATERIAALKOSTE

Openingvoorraad	✓✓ 20 000
Aankope	✓✓ 440 000
Vrag on aankope	✓✓ 70 000
	530 000
Min: Eindvoorraad	✓✓ 40 000
Direkte materiaalkoste	☑ 490 000

9

Kopiereg voorbehou

NOTA 2. DIREKTE ARBEIDSKOSTE

Fabriekslone	✓✓ 300 000
Pensioenfonds bydra (300 000 x 10,5%)	☑☑ 31 500
WVF bydrae (300 000 x 1%)	☑☑ 3 000
Direkte arbeidskoste	☑ 334 500

7

NOTA 3. FABRIEKSBOKOSTE

Indirekte materiale (33 500 – 1 500)	✓✓ 32 000
Indirekte arbeid (12 000 + 120)	✓✓ 12 120
Waardevermindering: fabriek toerusting (35 000 + 7 500)	✓✓ 42 500
Instandhouding: fabriek toerusting (50 000 + 3 000)	✓✓ 53 000
Huur van fabriek geboue (72 000 x 80%)	✓✓ 57 600
Fabriek versekering, elektrisiteit en water (60 000 x 80%)	✓✓ 48 000
Fabrieksbokoste	☑ 245 220

13

3.2.1	**Verduidelik wat bedoel word deur– (Gee 'n voorbeeld van elk)** • **Vaste koste** Vaste koste is die koste wat nie met die hoeveelheid eenhede wat geproduseer word, verander nie ✓ b.v. fabriekshuur of Salarisse✓ • **Veranderlike koste** Veranderlike koste us die koste wat met die aantal eenhede wat geproduseer word, verander ✓ e.g. direkte materiale ✓	 (2) (2)
3.2.2	**Bereken die volgende eenheidskostes vir 2008:** • **Direkte materiaalkoste per eenheid** 620 000 / 4 000 = R155 @ ☑✓ • **Fabrieksbokoste per eenheid** 568 000 / 4000 = R142 @ ☑✓ • **Totale veranderlike koste per eenheid** (1 604 000 / 4000) @ ☑+ 98 ✓ 401 + 98 = R499 ✓ @ ondersoek bewerkings – indien een aspek korrek	 (2) (2) (3)
3.2.3	**Bereken die totale pare stewels wat die onderneming moet produseer om gelyk te breek (d.w.s. om nie 'n wins of 'n verlies te maak nie, gebruik die 2008 syfers in jou berekening**). Verkope - Koste van verkope = Wins ✓ - $ ☑ $ ☑ ✓ ✓ ✓ 815 X - [155 X + 246 X + 98 X + 860 000 + 568 000] = 0 815 X - [499 X -] = 0 316 X ☑ = 1 428 000☑ X = 4 518,98 stewels = 4 519 stewels✓ $ metode punt vir oordrag van syfer van 3.2.2 of vorige berekening	(9)

3.2.4	**Jy is versoek om 'n verslag op te stel om die probleem van deurlopende verliese op te los. Lys die punte wat jy in hierdie verslag sal insluit onder die volgende opskrifte (haal syfers uit die inligting aan om jou opinies te ondersteun):**	
	• **Die kostes wat beter gekontrolleer moet word.** **Geldige punt genoem** ✓✓ *Geskikte syfers gekwoteer* ✓✓ Die administrasie koste moet beter gekontrolleer word. Dit het van R160 per eenheid in 2007 tot R215 per eenheid in 2008 vermeerder • **Of die prys van die stewels verhoog moet word al dan nie.** **Geldige punt genoem** ✓✓ *Geskikte syfers gekwoteer* ✓✓ Nee, die prys van stewels kan nie vermeerder word nie. Soortgelyke pare stewels kos R790 wat minder as die besigheid se huidige verkoopsprys van R815 is. Om 'n wins te maak moet die besigheid meer stewels verkoop wat moeilik sal wees indien die prys vermeerder word. • **Of die onderneming in 'n posisie sal wees om die gelykbreekpunt volgende jaar te bereik.** **Geldige punt genoem** ✓✓ *Geskikte syfers gekwoteer* ✓✓ Gebaseer op die gegewe inligting sal die besigheid nie die gelyksbreekpunt kan nakom nie. Hulle het 4 000 pare stewels geproduseer maar die bereken in 3.2.3 het bepaal dat die besigheid 4 519 pare stewels moet produseer om gelyk te breek. Dit is 519 eenhede kort wat beteken dat die besigheid sy vervaardiging en verkope met 13% moet vermeerder.	(4) (4) (4)

TOTAAL
70

VRAAG 4

4.1 FATTI'S SUPERMARK BEPERK
KONTANTVLOEISTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 30 JUNIE 2008

	Note		R'000
Kontantvloei uit bedryfsaktiwiteite		☑	108 080
Kontant uit bedrywighede voortgebring	**1**		**214 400**
Rente betaal			**(12 000)**
Dividende betaal (28 000✓ + 66 500✓✓ – 38 000✓)		✓	(56 500)
Inkomstebelasting betaal			**(37 820)**
Kontantvloei uit beleggingsaktiwiteite		☑	(31 080)
Aankoop van vaste bates (922 000 000✓ – 160 000 000✓ – 15 000 000✓ – 898 080 000✓)		✓	(151 080)
Opbrengs met die verkoop van vaste bates			**160 000**
Verhoging in beleggings			**(40 000)**
Kontantvloei uit finansieringsaktiwiteite		☑	10 000
Opbrengs met die uitreiking van aandele (150 000✓+ 60 000✓)		✓	210 000
Lenings terugbetaal			**200 000**
Netto verandering in kontant en kontantekwivalente		✓	87 000
Kontant en kontantekwivalente aan begin van die jaar			**11 000**
Kontant en kontantekwivalente aan einde van die jaar		✓	98 000

18

4.2 BEREKEN VAN FINANSIËLE AANWYSERS

BEWERKINGS:	ANTWOORD:
% Bedryfswins op verkope ✓ ✓ 142 400 / 942 400 X 100 =	✓☑ 15,1%
% Opbrengs op gemiddelde aandeelhouersbelang (na belasting) ✓ ✓✓ 91 280 / 1 107 390 X 100	☑ 8,2%
Netto batewaarde per aandeel ✓ ✓✓ 1 224 780 / 95 000	☑ 1289 sent
Verdienste per aandeel ✓ ☑ 91 280 / 95000 X 100	☑ 96,1 sent
Gemiddelde voorraadomsetsnelheid ✓ ✓✓ 640 000 / 92 000	☑ 7 keer

18

4.3.1 Is die werkgewers regverdig behandel of nie? Verduidelik kortliks. Voorsien TWEE punte om u antwoord te staaf deur spesifieke syfers uit die finansiële state of die finansiële aanwysers aan te haal.

Kandidate moet identifiseer:
Verhoging in salaries en Lone
Vergelyk met direkteure se fooie
Vergelyk met verkope of wins

Bedrae wat verstrek moet word:
Direkteurs fooie verhoog met 10% (vanR15m tot R16,5m)
Salarise en lone verhoog met 40% (van R50m tot R70m)
Verkope verhoog met 51% (van R624m tot R942,4m)
Bedryfswins verhoog met 19,7% (van R119m tot R142,4m)

	0 punte	1-2 punte	3 punte
Twee geldige punte uit die vraag geïdentifiseer	Bestaan nie	Onvoltooid en onduidelik ✓	Volledig en duidelik ✓✓✓
Ondersteun deur fyfers aan te haal	Bestaan nie	Onvolledig ✓	Volledig en geldig ✓✓✓

(6)

4.3.2 Watter raad sal jy aan die direkteure gee om hierdie probleem op te los?

Moontlike raad:
Vergoedingskomitee - deursigtig
Gesprek met personeelverteenwoordiger / unie

	0 punte	1-2 punte	3 punte
Geldige raad verskaf	Bestaan nie	Onvoltooid ✓	Volledig en duidelik ✓✓✓

(3)

4.4 Het die maatskappy sy bedryfskapitaal goed beheer en is die onderneming likied? Verduidelik kortliks deur syfers uit die finansiële state of die finansiële aanwysers aan te haal.

Beredeneerde mening gelug – Ja ✓
Aanhaal van verbeterde bedryfskapitaalverhouding vanaf 1.7:1 tot 1,79:1✓✓
Aanhaal van verbeterde*vuurproef verhouding vanaf 0,4:1 tot 1,3:1✓✓*
Aanhaal van verbeterde voorraadomsetsnelheid vanaf 3 tot 7 times✓$☑

$ metode punt vir die oorbring van syfer vanaf 4.2 – die voorraadomsetsnelheid

(7)

4.5	**Skryf 'n kort brief aan die Besturende Direkteur / Hoofuitvoerende-Beampte (HUB) waarin jy verduidelik waarom jy tevrede is met die direkteure se werk en lig areas uit wat verbeter kan word. Haal syfers uit die finansiële state of die finansiële aanwysers aan om jou opinie te staaf.** *Brief om die volgende aan te dui:* *Verbetering in Opbrengs op aandeelhouersbelang % OOAB%* *Verbetering in VPA* *Verbetering in DPA* *Uitbetalings koers – moontlikheid nie genoeg behoue fonds nie* *Verbetering in NBW* *Onderwaardeer op JSE –Bevraagteken die rede* *Alle relevante kwessies gelug vir 'n geldige geheel mening ✓✓✓✓✓✓* *Finansiële aanwysers toepaslik aangehaal ✓✓✓✓✓✓* *Finansiële aanwysers korrek vertolk ✓✓✓✓✓✓* *(sien alternatief hieronder)*	**(18)**
4.5	**Opbrengs:** *Meld tendens in OOAB* ✓ *Haal verhoudings aan* ✓ *Meld tendens in OOKA* ✓Haal verhoudings aan ✓ Opbrengs op aandeelhouersbelang verbeter vanaf 5,4% tot *8,2% Opbrengs op Kapitaal aangewend verbeter vanaf 8,5 tot 10,9% *Geldige opmerking* ✓ Aandeelhouers behoort gelukkig te wees met die bostaande verhoudings. Indien hulle hul geld op 'n ander plek belê het sou hulle dieselfd of teen 'n laer rente koers verdien het. **Verdienste en dividende per aandeel:** *Meld tendens in VPA* ✓ *Haal verhoudings aan*✓ *Meld tendens in DPA* ✓Haal verhoudings aan ✓ Die VPA het verhoog vanaf 67,4 sent tot *96,1 sent per aandeel Die DPAhet verhoog vanaf 67 sent tot 70 sent per aandeel *Geldige opmerking* ✓ Daar was 'n verbetering in beide die aanwysers. Dit is dus duidelik dat aandeelhouers meer ontvang het in die huidige finansiële jaar as in die vorige finansiële jaar.	

Aandeel Prys:

Meld tendens in NBW ✓ Haal verhoudings aan ✓
Meld tendens in die mark waarde van aandele ✓ *Haal vehoudings aan ✓*

Die NBW het verbeter vanaf 1238 sent tot *1289 sent.
Die markwaarde van die aandele het verbeter met 15% tot R11,90.

Geldige opmerking ✓
Daar was ‘n verbetering van die NBW sowel as die markprys van van aandele wat ‘n goeie aanduiding is van die aandeel prys.

Moontlike areas vir toekomstige verbeteringe:

Enige moontlike geldige verbetering ✓✓✓

Possible suggestions:
‘n Bekommernis is dat aandeelhouers R14 per aandeel gedurende hierdie finansiële jaar betaal he twat heel wat hoer is as die markwaarde van R11,90. Dit beteken dat die aandele ondergewardeer is op die JSE en moet ondersoek word.

Alhoewel die Verkope beduidend verhoog het vanaf 2% in die vorige finansiële jaar tot 51% hierdie jaar, dui die bedryfs wins op verkope ‘n verlaging vanaf 15,8% tot *15,1%.

- ken punte toe vir die oorbring van syfers vanaf 4.2

(18)

TOTAAL
70

VRAAG 5

5.1.1 KAMBULO BPK
BALANSSTAAT OP 30 JUNIE 2008

BATES		
Nie-bedryfsbates	☑ 3 768 000	
Tasbare bates	✓ 3 408 000	
Beleggings – Vaste deposito: KZN Bank	✓✓ 360 000	
		(4)
Bedryfsbates (510 000 x 2)	☑☑ 1 020 000	
Handelsvoorraad (510 000 x 1,2) or (1 020 000 – [0,8 x 510 000])	☑☑ 612 000	
Handels- en ander debiteure (0,8 x 510 000 = 408 000 – 88 00)	☑☑ 320 000	
Handels- en ander debiteure (8 000 ✓ + 80 000 ✓)	✓ 88 000	
TOTALE BATES	☑ 4 788 000	(10)
EKWITEIT EN LASTE		
Gewone aandelekapitaal / ekwiteit (713 000 ☑ / 0,2 ✓)	☑ 3 565 000	
Gewone aandelekapitaal (500 000 ✓ x R4 ✓)	✓ 2 000 000	
Aandelepremie (300 000 ✓ x R1,40 ✓)	✓ 420 000	
Behoue inkomste	☑ 1 145 000	(10)
Nie-bedryfslaste 830 000 ✓ + 94 200 ✓ – 151 200 ✓ – 60 000 ✓	713 000	
Verbandlening van Kwezi Bank	✓ 713 000	(5)
Bedryfslaste	☑ 510 000	
Handels- en ander krediteure (* or 280 000 + 60 000)	✓ 280 000	
Oortrokke bank	✓ 170 000	
Huidige posisie van lening (* of gewys as H&AK)	✓✓ 60 000	
TOTALE EKWITEIT EN LASTE	☑ 4 788 000	(6)

35

5.1.2	**Wat is die minimum aantal aandele wat Joan Kambo moet koop om die beheer van die maatskappy te behou?** Kambo besit huidiglik = 65% of 500 000 = 325 000 aandele Sy moet ten minste = 400 001 aandele or 51% of 800 000 = 408 000 ✓✓ ✓✓ ✓ Sy moet aankoop = 400 001 – 325 000 = 75 001 OF Indien hulle in hoeveelhede van 100 verkoopmoet sy = 400 100 – 325 000 = 75 100 OF Indien sy 51% aankoop moet sy = 408 000 – 325 000 = 83 000	(5)
5.1.3	**Wat moet Joan Kambo as HUB van Kambulo Bpk doen alvorens sy bogenoemde aandele kan koop? Verduidelik kortliks deur twee punte te verskaf.** Enige twee geldige Twee punte elk ✓✓ ✓✓ Deelpunte vir onvoltooide of onduidelike punte. • Verklaar haar belange/voorneme om die nuwe aandele te koop. • As HUB moet sy verseker dat alle inligting rakende die maatskappy publieke kennis openbaar gemaak word. • Verseker dat die korrekte prosedures gevolg is.	

5.2.1	**(a)**	**Waarom is die ouditeursverslag aan die aandeelhouers gerig?** Die ouditeure word deur die aandeelhouers aangestel. Hulle besit die maatskappy maar het nie toegang tot die boeke en boekhouding van die maatskappy nie. Enige redelike verduideliking wat fokus op die skeiding tussen eienaarskap (deur aandeelhouers) en beheer (beur direkteure). ✓✓✓ Deel punte mag toegeken word vir onvolledige of onvoltooied antwoorde.	(3)
	(b)	**Wat beteken die verwysing na GR (SA)?** Die oudit is gedoen deur professionele persone met 'n GR kwalifikasie. Dit verskaf gemoedsrus aan die lesers dat die oudit na behore gedoen is. . Enige redelike verduideliking. ✓✓ Deel punte mag toegeken word vir onvolledige of onvoltooied antwoorde.	(2)

	(c)	**Verduidelik kortliks hoe die firma Trew & Frank tot die mening wat hulle in die verslag huldig gekom het. Verskaf twee punte.** Hulle moet die interne kontrole beoordeel. Hulle moet 'n steekproef van die transalksies kontroleer. ✓✓ ✓✓ Twee punte per punt.	(4)
	(d)	**Behoort die aandeelhouers tevrede wees met die verslag? Verduidelik.** Ja. ✓ Verduideliking: ✓✓ Enige geldige punt – Moontlike antwoorde: Dit is 'n ongekwalifiseerde versalg, Die ouditeure het geen onreelmatighede genome nie. Die finansiële state voldoen aan die wet en regulasies Die ouditeure is behoorlik geregistreer en gekwalifiseer.	(3)
	(e)	**Watter optredes sal deur professionele liggame soos SAICA geneem word indien Trew & Frank aangekla word van nalatigheid met die uitreiking van hierdie mening? Watter gevolge kan dit inhou vir Trew & Frank?** Aksie deur SAICA ✓✓ Moontlike gevolge ✓✓ enige geldige punt ***Verwagte respons:*** SAICA ondersoek die klagte en stel 'n dissiplinêre verhoor in. ***Gevolge:*** Trew & Frank kan moontlik ontslaan of gederegisteer word indien skuldig is van nalatigheid. Hulle kan belet word om boeke van maatskappye te ouditeur. Hulle kan ook gedagvaar word deur dien klaer.	(4)

5.2.2	**(a)**	**Is YB Goode regverdig deur die regter en die maatskappy Felon Bpk behandel. Verduidelik kortliks.** Mening: Ja / Nee ✓ –ondersteun deur 'n geldige rede. Moontlike redes: Hy het opsetlik die aandele verkoopdeur andere te mislei ten opsigte van die maatskappy se vooruitsigte. Deur stilt e bly he thy voorgedoen dat alle reg is.. ✓✓✓ Enige geldige rede. Deelpunte vir onvltooied redes.	(4)

	(b)	**Indien jy die meerderheidsaandeelhouer in Felon Bpk is, watter persoonlikheidseienskappe sou jy wou sien met die aanstelling van 'n HUB en ander direkteure om soortgelyke probleme in die toekoms te vermy? Voorsien twee punte**. Enige geldige rede – twee punte elk. ✓✓ ✓✓ Verwagte antwoorde: Eerlikheid en integriteit Verantwoordelik Deursigtigheid Bewustheid van die wet bv. Maatskappye Wet	(4)

5.2.3	**Suid-Afrika speel 'n leidende rol in die bevordering van goeie koporatiewe bestuur. Die King Kode word diwels na verwys as 'n goeie voorbeeld hiervan. Een van die aanbevelings van die King Kode is die versoek dat maatskappye in hul jaarlikse verslag na die bydraes wat hulle maak om die groter gemeenskap te bevoordeel moet verwys bv sosiale en omgewings kwessies.**		
	(a)	**Gee 'n voorbeeld van 'n maatskappy wat aan hierdie vereistes van die King Kode voldoen het. Verduidelik kortliks watter bydrae die maatskappy tot die gemeenskap maak.** Enige moontlike voorbeeld ✓ Grondwet ✓✓. Standard Bank – ondersteun sport soos Krieket ODI's SA Brouerye – entrepreneurshap Sasol – Kultuur erfinis Pick n' Pay - bewaaring	(3)
	(b)	**'n Opmerking dat maatskappye primêr moet omsien na die belange van die aandeelhouers en nie na die belange van die breër gemeenskap nie, word gemaak. Verduidelik waarom hierdie siening nie in die heedendaagse tyd ondersteun sal word nie.** *Verwagte antwoord:* Maatskappye mag groot winste maak vir hul aandeelhouers maar kan probleme veroorsaak vir die breë gemeenskap. Die gemeenskap moet kennis hiervan dra. Maatskappy wat die omgewing of die gemeenskap misbruik, moet nie ondersteun word nie. Enige moontlike rede ✓✓✓✓ Deelpunte vir onduidelike antwoord.	(4)

TOTAAL
75

VRAAG 6

6.1 Wat word bedoel met 'Belasting op Toegevoegde Waarde' en teen watter koers word BTW bereken?

Belasting op verkoop van goedere (belas deur verkoper op die koper) ✓
14% ✓ (2)

6.2

6.2.1 Bereken die BTW uitsetbedrag van die KOJ.

14% of R942 000 = R131 880 ✓☑ *sien koers in 6.1* (2)

6.2.2 Bereken die BTW insetbedrag van die KBJ.

14% of (R248 000 + R580 000) = R115 920 ✓✓☑ *sien koers in 6.1* (3)

6.2.3 **Bereken die BTW uitsetbedrag van die DJ**.

14 / 114 x R397 860 = R48 860 ✓✓☑ *sien koers in 6.1* (3)

6.3 Dui vir Ivy aan hoe die BTW totale van die volgende joernale na die Algemene Grootboek oorgeboek moet word. Sommige van die besonderhede is reeds vir jou voltooi.

Joernaal	Debiet	Krediet	Bedrag
KOJ	**Bank**	BTW uitset / kontrole✓	☑ R131 880
KBJ	BTW inset / kontrole ✓	Bank ✓	☑ R115 920
DJ	Debiteure kontrole✓	BTW uitset / kontrole✓	☑ R48 860
DAJ	**BTW uitset / kontrole**	**Debiteurekontrole**	R6 930
KJ	**BTW onset / kontrole**	**Krediteurekontrole**	R58 170
KAJ	**Krediteure kontrole**	**BTW inset / kontrole**	R7 210
AJ	Onttrekkings ✓	BTW uitset / kontrole✓	R1 260
AJ	BTW uitset / kontrole✓	Oninbare skulde ✓ of Debiteurekontrole	R560

(12)

Kopiereg voorbehou

6.4	**Bereken die bedrag van BTW wat oorbetaal moet word aan SAID met betrekking tot Augustus 2008.**	

BTW KONTROLE	
R115 920	R131 880
R6 930	R48 860
R58 170	R7 210
R560	R1 260
R181 580	R189 210
TE BETAAL = R7 630 ✓✓ ☑☑ *Indien syfers korrek oorgebring is*	

(4)

6.5	**Ivy het nie genoeg geld in haar bankrekening om die BTW aan SAID te betaal nie. Die banksaldo is tans ongeveer R50 000 oortrokke. Watter raad sal jy haar gee om die:**	

- **probleem nou op te los?**

  Enige geldige antwoord e.g. leen fondse, verdure kapitaal bydrae ✓✓

- **probleem in die toekoms op te los?**

  Beter begroting – BTW gehef van klante moet oorbetaal word aan SAID, kan nie gebruik word om bates soos toerusting te koop nie. ✓✓

(4)

TOTAAL
30

Kopiereg voorbehou